

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek och är fritt att använda. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library and is free to use. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

PRAKTISK VECKOTIDNING
FÖR
KVINNAN OCH HEMMET

Stockholm. Gernandts Boktr.-Aktieb.

N:r 52 (262)

Fredagen den 23 december 1892.

5:te årg.

Prenumerationspris pr år: Idun med Modetidning och koloretrade planscher kr. 8:— Idun m. Modet. utan kol. pl. . . 6: 50 Idun ensam > 4:—	Byrå: Klara v. Kyrkogata 7, 2 tr. (Aftonbladets nya hus.) Prenumer. sker i landsorten & post- anstalt, i Stockholm hos redaktion.	Redaktör och utgivare: FRITHIOF HELLBERG. Träffas & byrån kl. 12—1. Allm. Telef. 61 47.	Utgifningstid: hvarje helgfri fredag Lösennummerspris 15 öre (vid kompletteringar).	Annonspris: 35 öre pr nonpareillerad. För »Platssökande» o. »Lediga platser» 25 öre för hvarje påbörjad tiotal stafv. Utländska annons. 70 öre pr nonp.-rad.
---	--	---	--	---

Amelie Wiedberg.

»Où est la femme?»
— denna fråga på-
tvingar sig ovillkorligen
den besökande, då han
nu för tiden genomvand-
rar Gripsholms gamla
borg. Ty den ordning,
som råder ej allenast i
gemaken, utan i det min-
sta krypin af den stora
byggnadens många skrub-
bar, vinklar och vrår,
antyder en kvinnas hus-
moderliga och vakande
närvaro.

Den resande, som kom-
mer för att endast på
ett par timmar hasta
genom slottsvåningarna,
hinner måhända ej att
reflektera häröfver; men
otvifvelaktigt erfar man
en känsla af välbehag,
orsakad af den trefnad,
som egendomligt nog rå-
der i de obebodda rum-
men; det förefaller en
ej, som om de stått, som
de nu stå, i nära ett år-
hundrade, inneslutande
endast minnen från hän-
farna tider — rutorna
i de höga fönstren äro
klara, de inlagda skå-
pen och borden damfria,
sångarna i barock- eller
annan stil med pösande
sidenkuddar äro väl båd-
dade, de dyrbara gamla
speglarna blankpolerade
— kort sagdt, det stora
slottet är välordnad som
ett hem. Allt angifver,

att en kvinnas öga va-
kar öfver dess bohag,
att en kvinnas hand pie-
tetsfullt vårdar de ej
minst från konstnärlig
och kulturhistorisk syn-
punkt värderika minnen,
som inneslutas i Sveriges
märkligaste borg.

»Où est la femme?»
Ni skall utan svårighet
finna henne. Fråga en-
dast efter slottets äldfru
— och när i dessa tider
af restaurering, nymål-
ning, ommålning, byg-
gande och rifvande frå-
gas det ej efter henne?
Hon kommer genast, vän-
lig och hjälpsam, redo
att gladt och beredvil-
ligt lämna de upplysnin-
gar, som hon kan gifva,
eller att på annat sätt
bistå med råd och dåd
i hvad som faller inom
hennes befogenhet.

Den nuvarande äld-
frun på Gripsholms slott
är doktorinnan *Amelie
Wiedberg, född Holm-
berg.*

Hennes lifs historia
är enkel; den betecknas
af samma fröjder och
sorger, som falla på tu-
sentals andras lott.

Det är historien om
en fin och ädel kvinnas
utveckling, om huru en
männi kokaraktär danas
för lifvet genom yttre
och inre förhållanden,

Ej någon i den vida värld,
Hur djupt han än var undagömd,
Hnr fjärran bort från larm och flärd,
Af lifvets herre än var glömd.

Hvar blomma i sin rosengård
Han slutit i sitt fadershågn,
Och alla röna de hans vard,
Fast än som sol och än som regn.

EUGENIE.

en historia om många pröfningar, men ock om mycken vunnen kärlek, aktning och ett rättvist, allmänt erkännande.

* * *

I utkanten af det bokskogsbälte, som går nästan tvärs öfver Sydsåne och följande Romeleåsen bildar liksom en gräns mot den rika Söderslätt, ligger Gerdslöfs prästgård. Ännu för omkring tjugu år sedan var den en af dessa gammaldags låga, halmtäckta gårdar, man ännu någon gång kan få se i detta landskap. Strax bredvid ligger kyrkan på en kastanieskuggad backe. Nedanför utbredde sig den vackra Näsbyholmssjön, omgifven af hög, tät bokskog och med en och annan lummig holme. På sjöns andra strand såg man den väldiga, krenelerade hvita borg, som utgjorde Näsbyholms mycket gamla slott. Godset tillhörde baron Blixen-Fineke, känd särskildt från skandivanismens dagar på 1860-talet och svåger med Kristian IX. Detta slott besöktes ofta af kungliga personer; stora jakter anordnades; skogen var rik på högdjur; skotten smälde; hornen smattrade; ljudet hördes bort till prästgården på sjöns andra strand.

Här förnams det af en häpen barnflock, som från det halmtäckta prästhemmets trappa med barnlig bäfvan och vidöppna ögon stirrade bort mot skogen, mot det gamla slottet, i hvars mörka gångar hängde stora mörka bilder af bistra krigare, den förnämna ättens förfäder, och kring hvilket dunkla sägner smögo, sägner om död, som gifvits af egen hand.

Den äldsta flickan i denna syskonkrets var Amelie.

Hennes far, kyrkoherden i Gerdslöf, sedan kontraktsprosten L. P. Holmberg, var en i Skåne allmänt känd, högt aktad och mycket använd man. Till det yttre en ståtlig, kraftig gestalt, med vördnadsbjudande uttryck och hållning, var han en sällsynt kunskapsrik man; han ägde lifligt intresse för allt humant, var framstående predikant och utmärkt talare, särskildt riksdagstalare; under flere år utgjorde han såsom riksdagsman en prydnad för det forna prästerståndet. Han blef jubeldoktor i Upsala 1877. — Hans hustru, Wilhelmina Gullander — en kvinna, utrustad med ett rikt gemyt och sällsynt praktisk duglighet — var dotterdotter af en tapper finsk officer, som stupade vid Oravais, och dotter af prosten i Malmö, teol. d:r A. P. Gullander, i hvars gästfria, välburgna, i den driftiga köpmannastaden allmänt uppburna hem Sveriges blifvande erkebiskop, Henric Reuhterdal, som ung fann stöd och hjälp.

Amelie, äldsta dottern, föddes den 15 april 1848.

Den romantiska trakten, skogs- och insjö-idyllen omkring den gamla tunga borgen, gaf henne mera kärlek till en begränsad, idyllisk natur med romantisk stämning än till den stora öppna slätten, hvilken så att säga danar kraftig realism såväl i dikt som i praktiskt arbetslif.

Men denna benägenhet för mera inåtvändt drömmeri motverkades hälsosamt genom det

driftiga prästgårdslifvet; »tidigt uppe» var regeln för allt husets folk, och prästfrun gick själf i spetsen härför; redan vid femtiden surrade hennes spinnrock i kapp med tjänerinnornas, och hon var ytterst noga med att hennes döttrar från barndomen skulle vänja sig vid enkelhet, flit och ordning. När de blefvo större, var det också de, som förestodo all bakning, strykning m. m. i hemmet, hvilket allt ingalunda var en ringa uppgift i ett skänkt prästhus från »den gamla goda tiden». Det var vid sådana tillfällen att stiga upp klockan 3 på morgonen och sedan oförtrutet hålla ut dagar i sträck. Särdeles beskäftiga voro ock husets döttrar vid tiden för den »stora gässlakten» och senare »julslakten»; och tillagningen af alla de olika slagen julkost, för att ej tala om brygden af det porterbruna, söta, starka julölet, var af stor vikt i detta liksom öfver hufvud i alla dåtidens skånska prästhem.

Då Amelie var elfva år, erhöi prosten Holmberg Espö pastorat, beläget så nära kusten, att Östersjöns brus om kvällarne söfde barnen i det nya hemmet till ro, hvarvid dock Amelie timvis kunde ligga vaken och lyssna till mistluren, som från båtar och skepp varnande ljud, när dimman låg tät öfver hafvet. Hennes lifliga fantasi fick här af en liten ersättning för den saknade skogs-trakten.

Espö prästgård, med dess vackra byggnad och äfven i Skåne sällsynt yppiga trädgård, omtalades allmänt såsom ett mönsterhem. I detta, liksom i ännu några andra af den rika slättens större prästhem, t. ex. Tegnér's i Kjellstorp, Bååths i Hammarlöf, Rietz' i Reng, Cavallins i Hvellinge o. s. v. förenades det frikostiga, gästfria lifvet, som i allmänhet utmärker prästgårdarne i Sveriges Gosen, med en ganska ovanlig andlig bildning och lyftning.

Detta gaf sin prägel äfven åt umgängeslifvet. Särskildt voro de båda hemmen Espö och Kjellstorp nära sammanknutna i en vänskap, hvilken i sextio år trofast förenade fäderna och sedan upptagits af barnen.

I ungdomskretsen i Espö och Kjellstorp var den af alla omtyckta, väna och blida Amelie kanske den gladaste och en syskonlik förtroelighet rådde i densamma. Till den hörde — i förbigående sagdt — tvänne män med nu frejdade namn, professor Esaias Tegnér samt bibliotekarien i Lund, d:r Olof Tegnér.

Stillheten och lugnet på den stora slätten stördes då ännu ej af järnvägstågets brus och hvissling. Denna del af Skånes söderslätt låg nämligen afsides, nästan liksom för sig själf, och detta gjorde måhända sitt till, att hjärtligheten och sammanhållningen mellan vänner och grannar blefvo så mycket större.

Amelie erhöi liksom sina systrar undervisning i hemmet af en skicklig guvernant, fröken Sara Lundblad, en af Sveriges mest framstående blomstermålarinnor, elev af den europeiskt berömda prof. Jensen i Köpenhamn. Den yppiga skånska trädgården gaf henne osökt anledning af öfva sin konst, och mången vacker målning, på hvilken Espöfrukter äro afbildade, sändes härifrån ut i världen; s. t. ex. befinna sig efter beställning af ko-

nung Carl XV flere sådana taflor på Grips-holms och Ulriksdals slott.

Amelie var i många hänseenden rikt begåfvad. Hon hade äfven anlag för målning, och snart sågs äfven hon vid staffliet. Men ehuru dessa anlag aldrig kommo till någon utveckling, så hafva de dock framträdt i form af varmaste intresse för all konst, såsom konstnärligt sinne i allmänhet och i fin smak. Detta är något, som i ej oväsentlig mån gör henne till en värdig äldfru på den gamla Vasaborgen; hennes omvårdnad af dennas konstskatter, vare sig taflor, gobeliner eller andra föremål, har ej allenast sitt upphof i noggrann pliktuppfyllelse, utan i uppriktigt och sant konstintresse.

Vid mycket unga år blef Amelie förlofvad med sin kusin, doktor Anders Wiedberg; den unga fästmon brukade under förlofnings-tiden ibland gömma sig undan i en vrå af vinden för att ostördt kunna framtaga sina forna lekkamrater, dockorna!

Som nittonårig ung fru, föga bekant med världen, men sällsynt intagande, både genom yttre och inre gåfvor, följde hon sin man till det nya hemmet, läkarebostället vid Grips-holm.

Doktor Wiedberg var en både omtyckt och skicklig läkare, och han blef detta allt mera år för år, ifrigt och outtröttligt intresserad som han var att städe utveckla sig inom sin vetenskap. Denna var för honom ej ett »levvebröd», utan en lifsuppgift. Hans unga hustru var honom ofta behjälplig vid svåra operationer, under hvilka de sjuka befunno sig i läkarens eget hem, och hennes blida, lugna väsen verkade alltid ytterst välgörande på de lidande.

Mot svaga, fattiga och olyckliga visade doktorinnan Wiedberg alltid det ömmaste deltagande. Vill man höra varma ord af tack och tillgifvenhet, skall man göra en titt in i Mariefreds fattighus och få de gamla gummorna där att tala om »deras doktorinna»! Hennes styrka har öfver hufvud varit att kärleksfullt verka i det tysta och obemärkta.

Men med allt detta var det unga doktors-hemmet ett af de gladaste i den trakten; gästfrihet var släktarf hos båda makarna, och de utöfvade den på ett hjärtligt enkelt sätt, som kom alla att finna sig väl hos dem.

Doktorsbostaden hade ett vackert läge, helt nära den präktiga »Ekbacken» eller djurgården. Från fönstren syntes en liten fik af Målarfjärden med dess stränder, klädda af hägg och al, som böjde sig djupt ned öfver vattnet. Längre bort skyttade slottets röda murar. Och knnliga jakter ägde rum i backarna ofvanför — skotten smälde, hornen smatrade, ekot rullade öfver vikar och åsar — barndomsintrycken från det första skånska hemmet vaknade upp och finga nytt lif. Barnets romantiska drömmar voro förverkligade, och den unga kvinnan fattade en nästan svärmisk kärlek till denna trakt, i hvilken hon vid en älskad makes sida funnit ett lyckligt hem.

Till den trefnad, hon kände, bidrog ej litet det mottagande hon rönte såväl af stadens som traktens vänliga invånare.

Bland besökarna i detta hem vilja vi, i

förgbående och på tal om kungliga jakter, nämna konung Carl XV, som någon gång sökte hvila på soffan i doktors enkla arbetsrum eller, om han var hungrig, här intog en smörgås.

Under 14 år bodde doktor Wiedberg vid Gripsholm; han var på en gång stadsläkare i Mariefred, slottsläkare å Gripsholm samt bataljonsläkare vid Sörmlands regemente.

Dessutom utöfvade han en ganska vidsträckt enskild praktik, hvilken ökades i samma mån som hans rykte växte.

Våren 1881 erhöll han regementsläkareplatsen vid lifregementets grenadierkår och flyttade strax därefter till Strömsholm.

Det var med stor smärta och djupt vemod fru Wiedberg lämnade hemmet vid Gripsholm. Det sista farväl, hon sade, var till d. v. äldfrun å slottet, hvilken, 80-årig, ej förmådde lämna sina rum. Föga anade hon, då hon från trappan till äldfruns bostad kastade en sista blick öfver borggården, att hon inom kort skulle beträda densamma såsom ingång till eget hem.

Vistandet vid Strömsholm blef kort. Hösten samma år utbröt en häftig difteriepedemi i nejden. Denna sjukdom hade doktor W. alltid med stor framgång bekämpat, och han sade någon gång, att han ej hyste fruktan för densamma, ty han hade aldrig misslyckats vid dess behandling.

En dag denna höst hemkom han trött och illamående från en patient och blef strax därefter kallad till en fattig difterisjuk arbetares läger. Sin vana trogen, for han utan en sekunds dröjsmål. Vid hemkomsten berättade han, att han »för första gången glömt medtaga cigarr», hvilket varit så mycket obehagligare, som patienten hostat upp slem i hans ansikte.

En dag denna höst hemkom han trött och illamående från en patient och blef strax därefter kallad till en fattig difterisjuk arbetares läger. Sin vana trogen, for han utan en sekunds dröjsmål. Vid hemkomsten berättade han, att han »för första gången glömt medtaga cigarr», hvilket varit så mycket obehagligare, som patienten hostat upp slem i hans ansikte.

Den sjuke tillfrisknade, men — inom tre dagar var den kraftige läkaren död, i sina bästa år död i difteri, smittad af den man, hvars lif han räddat. Hans människovänliga verksamhet var slut. Och med hans bortgång inbröto tunga dagar för hans familj.

Hans hustru, som så hastigt och oväntadt blifvit änka, tillintetgjord af sorg, stod ensam med fyra barn, det äldsta 13 år, det yngsta 3 månader gammalt. Och till sorgen kommo mycket allvarsamma ekonomiska bekymmer.

Under den nästan hopplösa tid hon med sina barn efter sin mans död vistades hos sin bror, direktör Teodor Holmberg å Tärna, erhöll hon en dag bref från en trofast väninna på Gripsholms gamla slott, som framkastade tanken rörande äldfruplatsen, hvilken, mänskligt att döma, inom kort måste blifva ledig.

Fru W. begaf sig genast till Stockholm och fick audiens hos konung Oscar, som särdeles nådigt och med stor välvilja åhörde hennes framställning. Han kunde dock intet löfte gifva, utan yttrade endast, att om ingen annan stode platsen närmare, skulle hon, fru W., vara vid godt mod.

Men ännu var platsen ej ledig. Och våren 1882 flyttade fru W. med sina barn tillbaka till det gamla hemmet i Espö, där far och mor, nu åldriga och sorgsna, stodo på trappan och med öppna armar, ehuru med tårade ögon, emottogo den älskade äldsta dottern, som åter sökte huld och skydd under det gamla fädernetaket.

Ett år kvarstannade hon här; så kom en dag på våren bud med posten, att platsen vid Gripsholm vore ledig. Oaktadt hon hade många medsökande, erhöll hon densamma på

slottsintendenten kammarherre Ekenstiernas förord och tack vare flera ädle män, särskildt n. v. generaldirektör Wieselgren och riksmarskalken excellensen Sparre, hvilka ömmade för hennes belägenhet, och som till hennes förmån lade sitt ord hos konungen, men framför allt på grund af dennes minnesgodhet. Sysselsatt som han just vid detta tillfälle var i Norge, skref han dock ett särskildt bref till generaldirektör Wieselgren för att genom denne genast låta underrätta fru W., att hon erhållit platsen.

Nämnas bör ock, att hon af 1883 års riksdag erhöll en lifstidspension af 300 kr., hvilken utan motstånd beviljades i båda kamrarna, hvarvid framhölls, att doktor W. dött »som en soldat på sin post», att han »föll på stridsfältet under utöfvandet af sin tjänst.»

Efter två års bortavaro återvände hon sålunda en vacker vårdag i maj att taga sin bostad inom den gamla borgens murar.

Äldfrun vid Gripsholm har till uppgift att med ganska knappt arbetsbiträde sköta om och skydda mot mal och andra inkräktare slottets stora förråd af möbler eller rättare möbelklädselar, dynor och öfverdrag, att vårda, städa och vädra det stora förrådet af sängkläder, af linne — slottet äger omkring 1000 handdukar och 600 par lakan, af hvilka en stor del förskrifva sig från Hedvig Eleonoras tid och af denna drottning och hennes hofdamer egenhändigt blifvit märkta och försedda med årtalen 1679 och 1686 — men äfven af sidentyg, broderier, fransar, tofsar m. m., afsedt för komplettering af möbelyget, gardinerna, o. s. v. — Förut fanns äfven på slottet ett stort förråd af gobeliner, som dock på senaste tiden blifvit öfverflyttade till husgerådskammaren i Stockholm. Hon har också att svara för städning och rengörning af de många och vidlyftiga lokalerna inom slottet. Och detta faller sig ej så lätt om sommaren, då ångbåtarna från hufvudstaden ständigt ditföra stora skaror af resande, hvilka genomvandra slottets väningar och gemak; detta nödvändiggör hvarje vecka en omfattande storstädning.

Det åligger dessutom äldfrun att tillse, att vid påkommande besök af furstliga personer eller då stora, mera offentliga fester skola hållas på slottet, allt är i fullt ordnadt skick, redo till parad. Sådana besök hafva i fru W:s tid gjorts upprepade gånger af konung Oscar, af konungen af Portugal, Sachsens konung och drottning, Badens furstefamilj, af franska eskaderns befäl och manskap o. s. v.

Enär hon emottog sysslan efter en mycket gammal dam, som under årtal varit instängd i sin bostad, var den s. k. »fatburen» — omfattande allt, hvad vi ofvan uppräknadt — helt naturligt i ett rätt ordnadt skick; mal och möss hade fritt herravälde bland den stora massan madrasser, sängkläder m. m. Allt detta är nu förändradt. Den största prydighet och ordning råda öfverallt, dit äldfruns myndighet sträcker sig. Alla olika slags persedlar, sängkläder, stycken af dyrbart gammalt siden, mattor, linne o. s. v. äro skilda från hvarandra, omsorgsfullt upplagda och utbredda i särskilda rum, i detalj förtecknade, uppmätta eller vägda och försedda med vederbörliga etiketter. Har man gjort en rund i äfven dessa rum, som ej sakna sitt intresse, skall man lätt inse, att detta varit ett arbete, som kräft flere år.

Offentligt erkännande af det sätt, hvarpå fru Wiedberg fattat sin uppgift på Grips-

holm, har också upprepade gånger gifvits henne i pressen.

Bättre än det offentliga erkännandet är dock den tillgifvenhet, hon vunnit af många vänner.

Så har den kvinnas lif förflutit, hvars bild i dag synes i Idun. Grundtonen i hennes enkla lefnadssaga, den praktiska dugligheten förenad med känslig uppfattning af natur och historiska minnen, har följt henne från barn- domen och allt intill denna dag, har följt henne från sjö och skog och borg vid Gerds- löf till slottet vid målarfjärden.

Äfven för henne har detta varit ett »öde- nas och minnenas slott».

Den heliga natten.

Högtidigt stum
fram träder natten på den vida
heden

och breder manteln, dunkelgrå och skum,
ut öfver enslig nejd och tysta leden.

Vind domnar af,
och fågelns stilla aftonkväde slutar;
på fältet hjorden hvilar, mot sin staf
sig herden, trött af dagens tunga, lutar.

Men nattens ro
blir djupare vid gryningsstundens möte.
Du drömligt tysta timme, kan det bo
en hemlighet fördold uti ditt sköte?

Som blixst från sky
fördelar mörka moln och blytung dimma,
så, plötsligt, nattens alla skuggor fly
för Herrens klarhet, som begynner glimma.

Guds ängel blid
har stigit ned att ljus från mörker skilja,
för att till jorden bära bud om frid
och skänka mänskobarnen en god vilja,

uti hans namn,
som kommen är att våra bördor draga
och bära huldt uti sin brodersfamn
till Faderns hus de trötta och de svaga.

Är du bland dem,
som länge bidat denna stund i hoppet,
till krubban i det ringa Betlehem
med fromme herdarne styr vandringsloppet!

«O lyssna, hör
på änglasången, dela himlafröjden!
Stäm in med heliga serafers kör
och jubla: »Ära vare Gud i höjden!»

Charlotte Lindholm,

Kuli-konkurrens bland kvinnorna.

Damer och — kulis, ursäkten sammanställningen! Den är ej vidare galant, men ämnet som här skall behandlas är allvarligt och kräver i främsta rummet ord, som träffa hufvudet på spiken, de må för öfrigt ljuda illa i somliges öron. Jag tror ingen skall vilja förneka, att vissa företeelser på den kvinnliga arbetsmarknaden verkligen äro sådana, att de osökt leda tanken på de indiska arbetarne, hvilkas behöflöshet går öfver europeiska begrepp, och hvilkas inverkan på den allmänna lönenivåns sänkande tvifvelsutän förr eller senare skall göra sig märktigt gällande.

En indisk kuli arbetar för en dagaföning af endast ett par öre eller jämnt så mycket som behöfs, för att han med några näfvar kokt ris skall stilla hungerns kval och hålla krafterna någorlunda uppe. Vi som spisa kulins hvardagsmat endast i form af gröt vid hälgerna eller som tillbehör till hönsfriasén, ha svårt att tänka oss en tillvaro, uteslutande baserad på ris till alla mål, ris och ingenting annat än ris. Men hvad vi mycket väl kunnat fatta är, att en arbetare med så måttliga anspråk på lifvet måste tilldraga sig de vesterländska varuproducenternas stora uppmärksamhet, och detta allt allvarligare, ju mera skärpt konkurrensen blir och ju önskligare det synes vara att kunna erhålla arbetskraft till billigaste pris. Också är det känt, hurusom frågan att införskrifva indiska kulis varit flere gånger på tal så väl i England som i Amerika. Hittills har det dock stannat vid hot, och fråga är, om ens ett dylikt experiment skall låta verkställa sig utan de alla allvarsammaste faror för den inre ordningen i de land, som tilltrodde sig våga försöket.

Men medan de europeiska och amerikanska arbetarne ännu lyckats undgå faran af konkurrensen från nyssnämnda håll, finna vi, hur en i sig själf så stor och rättvis sak som kvinnofrigörelsen skapat svårigheter af liknande art, i det att kvinnorna i flere yrkesgrenar hota att öfverflygla d. v. s. underbjuda männen på arbetsmarknaden. Ensamma fruntimmer ha ju i regeln så små behof. De skatta ej som männen åt dyrbara ovanor. De kunna följaktligen nöja sig med mindre löner både än familjefadren, som har hustru och barn att försörja, och den ogifte arbetaren, vars lif ställer sig dyrare. Helt visst har konkurrensen på detta håll bidragit att försämma villkoren för en del yrkesarbetare.

Jag tror dock icke, att kvinnans framträdande på arbetsmarknaden har haft eller skall få så fördärliga följder för det manliga arbetet som många föreställa sig. Jag tror det icke af flere skäl, som här skulle bli för vidlyftigt att utveckla.

En alldeles obestridlig fara — och en fara för kvinnorna själfva — ligger däremot i hvad

jag dristat mig kalla kulikonkurrensen kvinnorna emellan.

Det finns som bekant arbetsområden, hvilka tillhöra kvinnan så uteslutande, att det aldrig fallit en man in att söka sticka sin näsa dit. Eller har man väl hört talas om karlar, som »gått frun tillhanda» eller »sett om barnen»?

Detta slags anställningar utbudas ofta på ett sätt och i ordalag, att man måste häpna. Det låter nämligen ofta, som om den, hvilken utbjuder platsen, gjorde en barmhärtighetsgärning, och som om unga flickor borde vara tacksamma att få arbeta åt andra för ingen annan lön än maten och tak öfver hufvudet. Det är alldeles icke ovanligt att i tidningarna få läsa annonser af ungefär följande innehåll:

»En bildad, men anspråkslös flicka af god familj, som är kunnig i alla inom ett hushåll förekommande göromål, spelar piano, talar franska och äger skicklighet i handarbeten samt har ett gladt och jämnt lynne, kan, mot att betala för sig, få gå frun till handa och se till barnen, om svar med porträtt meddelas »Ädelmodig 37». Obs. Ingen som ej genomgått högre läroverk må göra sig besvär!»

Ja, hur är det möjligt, att sådana erbjudanden kunna göras och — mottagas? Det är bara den naturliga fortsättningen på de från andra hållet utgångna annonserna, som man läst så länge i tidningarna och som igenkännas på de oföränderliga slutorden: »På lön fästes intet afseende, blott på ett hyggligt bemötande.»

Om det nu endast vore fattiga flickor, som, drifna af en tvingande nöd, funno sig förlåtna att gå in på hvad villkor som helst hellre än att gå utan arbete och svälta ihjäl. Men ofta är det damer i mycket god ställning, som endast därför att de vantrivas hemma eller känna behof af verksamhet, gärna betala för sig för att utan besvär och förödmjukelser komma i besittning af en plats. Och detta gratisutbudande af arbetskraft har sträckt sig äfven till andra arbetsområden. Att vilja arbeta är aktningvärdt, och att den, som har godt om pengar, t. o. m. betalar för att få arbeta är i och för sig ännu mer aktningvärdt. Men det är på samma gång obetänksamt. Ty hvad blir följden? Jo, att de fattiga flickor, som behöfva arbeta för att upphålla sig, och som måste fordra aflöning, blifva utan plats eller få nöja sig med en lön, som ej räcker till det nödtorftiga.

Kan ej här med full rätt talas om en kuli-konkurrens kvinnorna emellan? Kulin kräver åtminstone någon lön för sitt arbete. Den unga dam, som betalar för att få arbeta, är för de fattiga, arbetsökande medsystrarna farligare än en kuli. Eftertanke och solidaritetskänsla borde kunna råda bot på detta förhållande. Det borde aldrig förekomma, att någon betalade för att få skänka andra sitt arbete. Det nedsätter arbetet. Och det skadar oerhördt dem, som mer än andra hafva rätt att få arbete och skörda frukterna af det-samma, de fattiga som vilja arbeta.

Efraim Rosenius.

En mängd människor gräma sig öfver det, som ingenting annat än lättja hindrar dem från att åtnjuta.

The Rambler.

Julstämning.

Tunga frun kväfde en gäspning och drog en djup suck. Åh, denna enformighet!

Den korta vinterdagen nalkades sitt slut och blickade halft sömnigt in på den unga kvinnan, där hon i dåsig liknöjdhet låg tillbakalutad i gungstolen. I alla vinklar och vrår låg redan mörkret på lur, färdigt att utbreda sin makt öfver hela det präktigt utstyrda rummet; men ännu var det tillräckligt ljusst för att skönja de mjuka, inbjudande fätöljerna och ett prydligt skrifbord, på hvilket en hel massa paket lågo. Där voro stora och små paket, runda och fyrkantiga paket, paket med långa verser och med korta verser, verser med blott rim och verser med innehåll — med ett ord, julklappar.

Det var julafton, årets skönaste fest, och ändå ljöd det så uttråkadt detta: »Åh, en sådan enformighet.»

Inga sorger tryckte den unga frun, älskad och älskande, frisk och ung, rik och oberoende. Lifvet log emot henne i hela sin förföriska glans, men — man kan tröttna äfven på lyckan. Solskenet blir mattande och förslappande, om det ej då och då afbrytes af någon upptriskande regnskur, eller om ej en frisk vind rycker upp de domnande nerverna.

Hvad dessa familjehögtider voro tråkiga! Detta evigt enahanda!

Huru väl hon kände hela programmet. Snart skulle det eleganta äkdonet köra fram för att föra henne och hennes man till den fashionablaste kyrkan med den modernaste prästen. Vid hemkomsten tände betjantens kronor och kandelabrar och, då hjällror därute bådade svärföräldrarnes ankomst, tändes äfven den ståtliga julgranen.

De vanliga lyckönskningarna till glad jul, te ur fint, äkta porslin, utsökta konfektyrer och bakverk och så julklappskorgen.

Där fanns det dyrbara armband till »min charmant svärdotter», den smakfulla blombuketten till »min egen lilla hustru», de eleganta tygerna, de luftiga spetsarna från svärmor, otaliga toiletpjäser och bijouterier. Åh, hon kände det allt förut, detta evigt enahanda. Det är ej lätt att finna på något nytt för den, som ej behöfver räkna sina penningar.

Men där ligger ännu ett litet paket i botten på korgen: »Från gamla mamma.» Den enkla lilla blå duken, som mamma själf stickat, där hvarje lycka innesluter en hälsning från modern där borta i den lilla småstaden.

Julen i det enkla barndomsbhemmet! Inga dyrbara lyxartiklar, enkla julgrannlåter af eget arbete, små, anspråkslösa julgåvor, men julfröjd och julfrid öfver hela huset.

Hvad trollade där fram julstämningen?

Hon tänkte på de glada tillrustningarna där, hvarest ej allt kunde köpas färdigt i butikerna. Redan veckor förut hade man stoppat och lappat, stickat och sytt, och ett par dagar före jul stod mamma själf vid bakbordet för att skära af degen till de många julbullarne, som skulle skickas åt bykgumman, åt kvastgumman, åt skurerskan, åt den och åt den, och en hel hög reservbullar att sticka i handen på alla de små, som med tiggarpåsen stannade vid köksdörren. Ingen fick om julen förgäfvos sträcka ut sin hand. Huru lycklig gamla mamma såg ut! Ögonen logo, munnen log, hela det blida ansiktet log vid tanken på all den glädje dessa små stackars julbullar ändå kunde åstadkomma. Där måste hon riktigt sätta några russin på bullen, ty den skulle ut till den stackars änkan med sina många små barn. Barn tycka ju det är så rart med russin, och det märkes ej, om man sätter några russin mindre i sina egna julbullar.

Så kom då äntligen den kära, välsignade af-tonen. I skymningen stod där i matsalen en hel rad prydligt öfverläckta korgar; men dyrbarheter innehöllo de ej, endast gamla, lappade kläder, stoppade strumpor, en julbulle, litet ljus, litet grynet och litet smask till barnen. Därute stampade bröderna framför kälkarna, nu skulle det bära af, korgarne måste man hinna sticka in före gudstjänsten.

Det var roligt att titta litet i dörrspringan, att se den glada öfverraskningen och höra de välsignande utropen i den fattiga kojans. Så det värmdes ända in i hjärtats innersta, det gaf ton åt sången där borta i den lilla kyrkan, det spred glans kring det anspråkslösa julträdet i det enkla barndomsbhemmet. Det var julstämning.

Den unga frun sprang upp. Ännu hade hon en timme ledig. Fort på med hatt och kappa.

Midt öfver gatan fanns en enklare skobutik, där fick hon ett par goda stöflar och ett par små, starka kängor, från närmaste leksaksbutik en häst och en docka, så litet smask och bröd, och hon var färdigrustad. Varm och ifrig smög hon sig ned till det fattiga folket i källarvåningen, gläntade på dörren och sköt sakta in sina uppköp. Hon måste dröja en stund därute, hon kunde ej höra sig trött på jublet där inne. Så det stampades med de nya stöflarna, huru raskt de små tänderna knaprade på karamellerna och moderns af glädjetårar kväfvad röst, då hon hviskade ett tack till den, som beredt hennes barn en sådan jul. Det var åter som förr i barndomshemmet.

Den äkte mannen kunde ej nog beundra sin vackra hustrus klara ögon, den charmanta svärdottern fick tusende komplimenter för sitt fagra utseende, men ingen anade, att några små stampande barnafötter och en fattig moders tack hade färgat kindens rosor och tändt denna underbart varma strålgång i de vackra ögonen, att några små fattiga gåfvor skänkt den unga frun i gengäld en dyrbar julgåfva — hennes barndoms julglädje, den rätta julstämningen.

Maria Nyström.

Slakt på landet.

Dan vaknar i dagbräckningen med en blytung förnimmelse: Usch, nu är visst blodbadet begyndt!

Man gräver ned sig i kuddarne och försöker sova på nytt; men nej, det går inte. På landet lefver man så intimt tillsammans med sina husdjur, att den dag de skola slaktas, blir en sorgens och rädlans dag. — Är det flere djur, som skola slaktas, bli de icke färdiga, tills vi komma upp, och vi råka då ibland få se slaktarne släpa i väg med ett svin eller en ko, hvars tur nu är kommen. Det arma djuret sätter hufvudet i vädret och luktar på den friska luften. Hvad vill det säga att få komma ut nu? Skulle det redan vara vår? Glada aningar genomströmma det. Det minnes sitt härliga frihetslif om sommaren — skall nu allt detta börja igen? Mera se vi ej, förrän vi fly för den skräckinjagande synen. Men vi veta, att svaret är det döfvande slaget, som brutalt gör slut på allt. Och medan djuret vrider sig i den sista döds kampen, stå slaktaren och ett par käringar beskäftiga omkring, ängsliga att icke kunna uppsamla hvarje droppe af det blod, som för några sekunder sedan strömmade genom sprittande ådror. Mat, mat åt de lystna människorna skall det alltsammans bli. »Hvilka rofdjur vi människor äro ändå,» sade jag till slaktaren, då jag en stund senare blef utkallad för att närvara vid upphuggningen af köttet. »Ja, vi ha väl makten vi å.» »Vi ha så, ja, men en vacker dag kommer här kanske något ändå större och mäktigare väsen från en annan planet och behandlar oss som vi nu djuren.» »Var så god, inte mig emot,» svarade han. »Det finns —» började jag, men höll plötsligt inne. Jag ville berätta för honom om vegetarianerna, men blef rädd, att han skulle sluka ett stort stycke rätt, varmt kött midt för näsan på mig. Och dessutom hade jag ju själf beställt honom att slakta åt mig! Då kunde det ju gagna mig bra litet att prata om vegetarianer! Och för öfrigt var det detsamma, hvad jag sade, det gled alltsammans spårlöst förbi hans slaktarsjäl.

Det är ingen annan råd än att taga världen sådan den är och försöka att tänka på det, som en husmoder bör tänka på vid en slakt. Och det är sannerligen mer än nog. Man kan bli ordentligt yr i hufvudet af det alltsammans: en del skall vattnas, och en del skall inte vattnas; somligt skall kokas och somligt skall

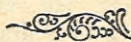
vara rätt; somligt skall saltas, somligt gömmas färskt, det ena gå 9 gånger genom kvarnen, det andra 5 och en del bara hackas. Gryn skola blötas, förvällas eller kokas — tre ytterst fina distinktioner — o. s. v. utan ände! Man skall ha formlig administrationstalng för att reda sig med alltsammans. Och så all denna oändlighet med mat! En gång om året rulla vi oss och vada oss i mat — större delen af året är det en riktigt trollkonst att finna på något till middag — men nu gäller trollet att få plats för alltsammans. Mat i alla former hotar att spränga huset. Hvar skola vi få byttor och kar till alltsammans? Det svämmar öfver bord och bänkar! Vid en slakt är idén om grytan, som kokade gröt öfver stad och land, satt i verket. Två pigor stå vid köttkvarnen och mala, så svetten lackar, en hackar och en bultar, här koka de sylta, där stoppa de korf, smågossarne tälja korfpinnar — vi fånga, som gällde det lifvet, och »komma vi ej till Dovrefjäll i kväll, så förgås all världen,» sa' honan.

»Men snälla du, är du inte nöjd öfver att ha all denna maten åt barnen dina då? Ände, som ingen mat ha att ge sina, och du beskärmar dig, att du har för mycket!»

»Jo, jo visst, jag tycker det är en synnerligen lugnande tanke, att om jag skulle dö nu, så kunde jag efterlämna åt mina barn circa 300 korfvar och ett par hundra köttbullar — ett ganska anständigt morsarf, det!» Men den gamla slaktarmadamen, som varit med om slaktningen här i många år, och som varit med hos alla fruarna här, ruskar på hufvudet: »Hon är för rar, den frun.» Lena har släpat år efter år utan några reflektioner. Blir hon bara tillräckligt smord med varmt kaffe, så går det bra. Hon knyter sin röd och hvita halsduk om pannan, kaflar bra opp och begräver sig så i ett haf af tarmar och »vommar», som hon skall göra rena. Undras just, hvem som är mamma till den genialiska idén att fylla tarmar och vommar med mat i stället för det, som var i dem förut? Lena reflekterar inte öfver det heller, hon; hon gör sin plikt, får tarmarne rena och hvita, så att de se ut som oskulden själf och man glömmar deras mer än tvifvelaktiga forntid. Men köksan, hvars uppgift är att underhålla en osläcklig eld under kaffehurran och dessutom sörja för att munterheten hålls uppe genom att prestera ideliga kvickheter, förklarar, att hon får tarmvred bara af att se på alla tarmarne.

Emellertid lider det en gång till slutet. Så småningom blef det dock rum för alltihop. På matborden stå byttor och tinor i rad, och under taket hänga korfvar af alla slag så nätt som pärlor på ett snöre. Det blir skuradt och fejad, och världen kommer åter i sina gamla gängor. Husmodern ser med välbehag på frukten af dessa dagars möda, emotser med största sinneslugn besök om det så vore af själfve biskopen, gläder sig öfver den fred, som det ger att på långa tider slippa spekulera sig grön och gul för middagsmaten, fröjdär sig till sist själf åt all den goda maten och rycker på axlarna åt vegetarianerna. Besluter så, att nästa gång hon träffar slaktaren vänskapligt trycka hans hand och be om ursäkt för sitt något öfverlägsna uppförande på slaktedagen.

H.

Ingen kan vara rädd om sin tid, som ej är noga i valet af sällskap.

Jeremias Taylor.

I julmarknaden.

En liten promenad härs och tvärs.

Så är åter jul och i hvarje hem, rikt som ringa, rustar man sig att värdigt fira den sköna högtiden, som kommer barnens ögon att tindra och fyller deras hjärtan med glada aningar. De gamle ledas i minnet tillbaka till sin egen ungdoms julfröjd och därför, när julträdet på aftonen tändes och familjemedlemmarna samlas kring julbordet, så mötas alla ögon i kärlek och harmoni, och julfrid breder sig öfver allas sinnen. Men innan dess — hvad stök och omtankar! Det är ej nog att förse skafferi och kallare; vid julen komma äfven så många andra kraf, så många önskningsar, som man vill uppfylla, så långt förmågan sträcker sig. — Alla vilja vi glädja våra närmaste och vänner med *julkappar*, och många har måhända ej haft tid att tänka på dessa förr än i allra sista stunden.

Med damernas benägna tillåtelse skola vi företaga en liten promenad, och jag förmodar, att den bör vara angenämast på eftermiddagen, då butikfönstren stråla i rik belysning, och då tusen sinom tusen ting i regnbågens alla skiftningar ligga symmetriskt utbredda för ens blickar.

Vi befinna oss redan på Drottninggatan. Åh, här är minsann mycket att skåda, och vi kunna få ett godt stycke arbete, innan vi här blifva färdiga. Någonstades skall början göras, och hvarför icke hos den gamla välkända och af vår fina stockholmsvärld gulerade firman *Fr. Marcus, Drottninggatan 20*. Allt hvad den franska fabrikationen har att bjuda damvärlden i klädningsväg, i siden och ylle och lätta baltyger med för ögat smekande färger, finnes här i rikaste urval, och böra vi kanske påminna om, att svenska *svarta* siden af gedignaste kvalitet utgöra en af denna firmas mångåriga och erkännansvärda specialiteter. När vi här avslutat våra inköp, påminna vi oss kanske, att just nämnde firmas förutvarande chef, hr *Oscar Jacobsson* öppnat ny egen affär alldeles snedt emot, *Drottninggatan 27*, och med minnet af hans alltid tillmötesgående och älskvärda sätt mot sina kunder, underlåta vi ej att äfven där aflägga ett besök. Redan den smakfulla dekorationen af färgrika silkespopeliner i skotska färger inom den stora spegelblanka glasskifvan i skyltöfverret tilltalar oss, och inne i den eleganta butiken finnes mycket, som frestar, icke minst baltyger — vi få komma ihåg, att *Innoçençen* tillstundar. Men folkströmmen för oss vidare. Utanför *Th. Lunds kappaffär, Drottninggatan 21*, är folkträngsel. Det är också en elegant exposition af damöfverplagg, modellkappor, supé- och aftonkappor, att icke förglömma de mjukaste och behagligaste morgonrockar, allt till de facilaste priser.

Mina ärade damer, han I varit i *Myrstedt och Sterns etablissement, Drottninggatan 11*? Behöfs en ny salsmöbel i rennäsans, en mjuk smyrnamatta eller ett par portieror, så ha ni här en mångfald att välja på. Hvem vet, I han måhända drömt om ett litet förtjusande kabinet i rococco, i skärt eller ljusblått — stöten blott på edra män. Hr van Rijswik, etablissementets skickliga artist och dekoratör, är trollkarl att på några timmar anordna ett dylikt i eder väning.

Då vi nu äro så nära, aflägga vi en visit i *Stockholms klädningsstygs-magasin, Drottninggatan 5*, ty billiga ylleklädningsstyger till några få kronor äro ju alltid lämpliga julkappar åt familjens ungdomar. På tal om ungdomar, isynnerhet »slitvargar» i skolåldern och därunder, skola ni icke glömma *Mina Lundells Magasin för barnkläder, Drottninggatan 40*. Här finnas kostymer för alla åldrar och pris.

En sak, som alltid är välkommen som julgåfva och alltid finner användning, är handskar. Dessa kunna vi finna af bästa kvalitet hos fru *Maria Ferlin, Drottninggatan 17*, hvilken är enda försäljaren af de så omtyckta handskarne från *Jouvin et comp.* Ett stort och välkänt handsklager, för så väl promenad som baler har äfven *Alb. Schmidts handskaffär, Arsenalsgatan 8*, att bjuda på.

Sträcka vi färdens upp till *Brunkebergs torg*, så ha vi här *J. F. Holtz* välkända affär *Brunkebergs-torg 7*, med många för julen passande artiklar och styra sedan våra steg till *Herm. Meeths, Regeringsgatan, 26* och *Vesterlånggatan 34*, som med sina väl-försedda expositioner af julartiklar, däribland bref-papper i små eleganta kartonger, porslinsbrickor, syskrin o. d. som lämpar sig för små, men välkomna gåfvor, helt säkert skall finna många köpare. Medan vi äro i farten, kunna vi titta in i nästa hörn, i *Gust. Johannssons glasmagasin, Regeringsgatan 24*, ty till julen behöfves ju alltid en liten

förstärkning i servisen, ett par dussin finslipade glas, litet nysilfver; dessutom finnes här äfven en mängd dekorations- och prydnadsartiklar. Hos Husqvarna Generaldepôt, Kungsträdgårdsgatan 22, finnes dess utmärkta stålsymaskiner att tillgå, och en dylik är ju en präktig julklapp och underlättar mycket arbete. Dessutom finnes här ståtliga vapenprydnader för matsalar, m. m. Hos Henrik Labatt, som nu nedslagit sina bopålar på det moderna Östermalm. Sturegatan 2, lära damerna ej försumma att af-lägga ett besök, och när vi så åter kommit ned åt Norröro, ha vi där midt på basaren den gamla stockholmsfirman Anstrin & komp., som alltid är väl sorterad med siden- och ylleyger, lätta baltyger och mjuka, smidiga yllschalar. Om den unga flickan svärmar mest för en baldräkt, så svärmar gamla mormor helt säkert lika varmt för en mjuk lamaschal.

Och så äro vi nere i själfva staden, där vi hafva en gammal bekant, Aug. Carlsson, Vesterlånggatan 50, hvilken dessutom har sin filial Drottninggatan 61. Det stora, väl furnerade manufakturmagasinet är väl försedt med såväl elegantare som enklare ylleyger, och litet hvar af damerna vet, att hans svarta och kulörta sidentyger, trots sina billiga priser, stå i hög kurs.

Och så — hvem känner icke K. M. Lundbergs Bosättningsmagasin, Storkyrkobrinken 7? Hvilka massor af »passande julklappar» finnes icke här och allt af prima kvalitet. Behagas det näsdukar, eller strumpor, bordsdukar eller mattor, stickade koftor eller västar? Man kommer i valet och kvalet, men man går bestämdt därifrån, belåten med sin handel.

* * *

Det händer dock att husmodern plösligt erinrar sig, att skafferiet behöfver förstärkning, ty helgdagarna äro många, och då gå vi i första rummet till Percy F. Luck, Jakobsgatan 18, hvilken dessutom har filialer både vid Sturegatan och Kornhamnstorg. Iduns läsarinor känna nog af den utförliga och rikhaltiga priskuranten, hur denna firma är försedd med teer och kaffe, viner och konserver, syltade och torkade frukter, hvarje vara satt till ett pris så lågt som blott möjliggjöres genom fasta pris och kontant handel.

Medan vi tala om skafferiet, böra vi icke glömma Th. Winborgs präktiga lactoserin-cacao, hans erkända goda kött- och fisksåser; och vidare vilja vi påminna om Hultmans svenska fabrikater af choklader, konfektyrer och marmelader; om J. R. Nordlings hälsosamma cacao Columbia; om Otto Dahlströms & komp:s Excelsior, direkt importeradt från Kina och Bovrils stärkande köttextrakt. Vi få ej heller glömma att förskaffa oss litet god keez, från Göteborgs kexfabrik, hvars utmärkta tillverkningar med skäl kunna rekommenderas, lika litet som Lars Monténs oleintvål till linnetvätt. Upplysningsvis kan nämnas, att Klara fabriks stearinljus ha namn om sig ett vara af prima sort och alla dessa olika, i ett ordnadt hus så nödvändiga artiklar, finnes att tillgå i hvarje väl sorterad speceriaffär.

Samma förhållande är det också med den öfver hela landet kända Barnängens tekniska farriks mångfaldiga alster. I hvarje parfymbod och diversehandel finnes så väl denna fabriks som ock Henr. Gahns fabrikater af Eau de. colonge, parfymertvålar och aseptin, äfven dessa lämpliga julgåfvor. Sedan vi slutligen försett oss med litet godt portvin, kanske också litet sherry och rödvin, hos K. A. Nydahl & komp. Stureplan 2, så kanske ärade fruarna tillåta mig i förtroende påminna om en sak. Den rikliga julmaten anstränger ofta matsmältningsorganen väl mycket, och därför vore det klokt att hafva några buteljer af Högstedt & komp:s magstärkande Banyuls Trüles hemma. Vinet är rekommenderadt af många läkare. Vinfirmans adress är Regeringsgatan 32.

Och nu endast en liten sak till — Litet blomdoft i jul, några vackra hyacinter och tulpaner. Sådana finnes i rikt urval, jämte alla möjliga sorter blomfrön, i H. Svenssons tröhandel, Lilla Nygatan 17.

Mycket mer vore nog att påpeka, men jag är rädd att damerna redan äro trötta på mitt sällskap. Det återstår mig blott att blygsamt draga mig tillbaka, i det jag vördsamt tillönskar — en god jul.

— er.

De skola fara illa, som söka sin välfärd i andras människors hus.

Äldre Eddan.

Från farmors ungdom.

Berättadt af henne själf och för Idun

upptecknad af Claës Lundin.

5.

Stockholms söndag var för femtio år sedan ganska olik vår tids helgdagar. Då förrätades icke något arbete i hemmen, möjligtvis med undantag af de handverkshem, i synnerhet tillhörande skräddare- och skomakaryrkena, som icke hunnit få kundernas beställningar färdiga till lördagsaftonen, utan afslutade dem på söndagsmorgonen. Innan klockan tolf hade dock allt arbete upphört, och då öfverlämnade man sig åt helgdags-hvilan, hvilken onekligen var mera verklig hvila än nu för tiden.

Husmodern gick nästan alltid i högmässan, som började klockan tio f. m., och i vanliga fall tog hon åtminstone de större barnen med sig. Det var sällsynt, att man besökte någon annan kyrka än »sin egen», det vill säga den, inom hvars församling man hade sin hemvist. Att gå utsocknes ansågs icke riktigt öfverensstämmande med en god ordning och tillkännagaf ett oroligt sinnelag. Man borde nöja sig med hvad man själf hade, och därför var ej heller sekterismen väl ansedd. På sin höjd kunde man någon gång infinna sig i »salen», äfven kallad »sirapskyrkan», d. v. s. Brödraförsamlingens gudstjänstlokal vid Lilla Trädgårdsgatan, hvilken lokal ännu är oförändrad inpå gården, fastän församlingen låtit uppföra ett ståtligt hus åt gatan. Brödraförsamlingen uppammade icke någon sekterism, och till och med de som öppet slutit sig till Herrnhutismen stannade dock kvar i statskyrkan. Andra bönsalar och frikyrkor funnos icke. Statskyrkans präster hunno godt till för Stockholms 80,000 invånare.

Några synnerligt goda predikanter funnos icke. Johan Olof Wallins stämma hade för alltid tystnat, och om Josef Wallin i Klara hörde jag visserligen någon gång talas, liksom om doktor Liljenwaldh i Maria och hofpredikanten Winter i Katarina, men i deras kyrkor kom jag aldrig, och om deras verksamhet känner jag ingenting.

Min mor förde mig alltid till Storkyrkan, men jag kan ej erinra mig, att jag någonsin hörde gamle doktor Hagberg och ej heller hans efterträdare som pastor primarius, doktor Zacharias Pettersson. Den, hvars predikningar min mor däremot aldrig försummade, var en ung pastorsadjunkt, magister Wennström, hvilken sedan vardt kyrkoherde i Falun. Han var på sin tid mycket omtyckt som predikant, och då han uppträdde i predikstolen, måste man infinna sig tidigt i kyrkan, till och med om så var i aftonsången, hvilken då började klockan två och sedan klockan fyra. Då satt man och frös i den stora kyrkan. Värmledning visste man icke af, lika litet som gasbelysning. Under den mörka årstiden upplystes kyrkorna af tjocka, gamla vaxljus, hvilkas lågor flämtade för luftdraget och osade rätt starkt.

Men högtidligt var det, tyckte jag, och ännu femtio år efteråt erinrar jag mig, i hvilken högtidsstämmning jag vid min moders hand trädde in genom södra dörren åt kyrkogården, kastade en blick af dels beundran, dels fruktan åt Sankt Göran och draken, som då hade sin plats strax innanför den ingången, och fördes fram till predikstolsgången, där min mor hade bänkplats. Stundom kommo

vi i så god tid, att jag fick gå fram och beundra det rika altarskåpet, »sjustaken» och den stora tafian »Yttersta domen», hvilken senare skrämde mig ännu mera än Sankt Göran och draken.

Vid grinden till stora ingången såg jag under lång tid en gosse, som tycktes tillhöra kyrkan och var väl känd af alla kyrkbesökanden i den församlingen. Han biträdde kyrkobetjäningen och visade sig mycket påpasslig och nitisk. Sedermera erfor jag af min bror, att samme gosse kommit in på gymnasium och skulle studera till präst. Han har nu i nära tre årtionden varit och är fortfarande prost och kyrkoherde i Malmö.

En söndag infunno vi oss, hela familjen, i aftonsången för att höra komminister Dahlgren, hvilken min far rekommenderat till vår synnerliga uppmärksamhet.

»Det är en kvick karl, skall jag säga,» försäkrade min far, »är riksdagsman och fullmäktig i riksgäldskontoret.»

Hvad fingo vi se? En lång, mager man med röd näsa i det ovanligt fula ansiktet. Hvad fingo vi höra? En med låg och hackande röst framförd predikan af allra torraste innehåll. Jag vill visst icke lita på mitt barnsliga intryck, men så mycket mera på min mors omdöme i sådana fall, och det utföll ingalunda till predikantens fördel. Jag frös mer än vanligt, hvilket vill säga icke så litet.

»Ja, ja, han är kanske bättre i Bricoll,» medgaf min far, och aldrig mera gingo vi i kyrkan, då den skalden predikade, och det gjorde knappt någon annan heller.

Om det var med högtidlig känsla jag trädde in i kyrkan vid hvarje gudstjänsts början, längtade jag dock alltid att komma ut igen, när kölden hunnit utföra sin verkan. Men det kunde hända, att min mor förde mig icke blott i högmässan, utan äfven i aftonsången. I ottesången kom jag däremot mycket sällan med undantag af julottan, hvilken aldrig försumades, och som heller aldrig förfelade sin verkan på barnasinnets.

På söndagseftermiddagen voro vi icke sällan bortbjudna och hade då och då bjudning hemma. Fruarna drucko då några koppar kaffe hvar och en, vanligtvis »på bit» och från fatet, och herrarne togo gärna en »knorr» eller »uddevallare» eller »kask» eller allt hvad det hette, då de slogo brännvin i kaffet, hvilket sannolikt stegrade lifslusten och ökade sällskapsglädjen.

Fruarna talade mest om tjänstfolket och uttryckte både harm och förvåning öfver de stegrade anspråken. Fordran på trettio riksdag riksgäld i årlig lön ansågs fräck af en piga. Fruarna kommo också öfver ens om, att tjänstfolket klädde sig allt för grannt. Detta och mycket annat, i synnerhet lifsmiddelsprisens höjd, framkallade ihållande klagovisor och försäkranden om, att världen var bra mycket sämre än i den gamla, goda tiden.

Borgargubbarne togo sig gärna ett parti kort mest dock endast »mariage». Någon gång spelades »komfio» eller »kille» af hela sällskapet, män och kvinnor. I några familjer var man musikalisk. Det gamla klaveret var på väg att undanträngas af det nymodiga pianot, ehuru det senare af mången ansågs som »bara högfärd», men båda hade ännu att strida mot gitarren, hvilken begagnades ej blott till ackompanjemang, utan äfven som själfständigt instrument, till och med på konserter.

Solosången hade ännu ej undanträngts af

kvartetter och förekom ofta i anspråkslösa sällskap. Min far hade en rätt god röst och sjöng gärna, isynnerhet om det kunde ske vid en bål, och en sådan lagades ej sällan i småborgarnes aftonsamkväm. Visan hade ännu icke dött ut. Den föredrogs enkelt och okonstladt och lifvade sällskapsglädjen så väl före som under och efter den mer eller mindre rikhaltiga aftonmåltiden.

Dans föraktades ingalunda, och äfven bland småborgarne fingo barnen lära den sällskapskonsten. Min far, som fann det hårdt att betala åtta banko i kvartalet för en flickas skolundervisning, knotade icke så mycket öfver kostnaden för mina danslektioner, hvilka min mor ansåg lika nödvändiga som »fransyskan» och märkduken.

Utom med musik och dans, roade man sig också mycket med sällskapslekar, i synnerhet pantlekar, i hvilka äfven äldre personer deltog. Mot slutet af min skoltid fick jag mottaga bjudningar till kamrater, och min mor höll ej mera så mycket på, att man skulle stanna inom sin egen klass. Det till och med smickrade henne, att jag vardt bjuden till en kamrers familj.

»Du skall få se, att hon om några år kommer på borsbalen,» sade min mor med stolt öfvertygelse till min far.

»Åhå!» sade min far. »Akta dig för högfördsdjäfvuln!»

Med dagens nummer

följa som prof de två första arken af *Eva Vigströms* prisbel. roman »Under Salomos insegel», så att våra läsarinor därpå skola kunna bilda sig en uppfattning af, huru det romanbibliotek kommer att te sig, som med sexton boksidor för hvarje nummer skall åtfölja Idun under nästa år. Vi lämna också i dag prof på den rikhaltiga gåtadelning, som från nyåret ingår i hvarje nummer.

Ur notisboken.

En andra kvinnlig läkare har vårt land i dessa dagar erhållit i fröken Hedda Albertina Andersson (dotterdotter till den s. k. »Lundakvinnan»), tillhörande malmöafdelningen af skånska nationen, hvilken nu i Lund afslagit med licentiatexamen. Samma dag aflades med kandidatexamen af fröken Sofie Holmgren.

*

Dödens skörd. Enkefru Nancy Andréen, född Edberg, afled härstädes den 11 dennes efter långvarig sjukdom, 60 år gammal. I n:r 15 af 1890 års årgång meddelade Idun den nu bortgångnas porträtt och biografi. Hon var nämligen den första simlärarinnan härstädes och åtnjöt såsom sådan mycket anseende. På hennes initiativ grundlades ett par fruntimmersbadhus i Stockholm. Såsom bevis på huru anseend hon var må erinras om, att hon kallades till England för att i simkonsten undervisa drottning Victorias döttrar. Vi hänvisa föröfrigt till vår nämnda uppsats.

*

En Sveaborgs dotter. 92 år fyllde den 16 d:s en af Stockholms äldsta invånare, fröken Ulrika Henrika Möllersvärd, antagligen den sista i Sverige lefvande person, som är född å Sveaborg. Den gamla är för sin ålder jämförelsevis kry och rask.

*

Ett studiestipendium för kvinnor å 120 kr., hvilket utgår från enskild donation, har af Fredrika-Bremerförbundet bland 15 sökande tilldelats fröken Marie Louise Gagner. Fröken G. genomgår f. n. 4-de årskursen af högre lärarinne-seminariet.

*

Kvinnliga veterinärer i Ryssland. Frågan om kvinnors användande såsom veterinärer står på dagordningen i Ryssland. Fröken Dobrowillskaja, dotter till en godsegare i guvernementet Cherson, har nyligen slutat sina studier vid veterinärinstitutet i Zürich och uppehåller sig för närvarande i Odessa, där hon förbereder sig till stats-examen inför Charkows universitets professorskollegium. Myndigheterna vid nämnda universitet hafva förklarats villiga att gifva fröken Dobrowillskaja efter genomgången examen diplom såsom djurläkare. Samtidigt har äfven semstwo (kreststyrelsen) i ett närbeläget sydryskt guvernement erbjudit henne anställning som krets-veterinär.

*

Kvinnans rösträtt i Belgien. Den belgiska senatören Finet ämnar för senaten framlägga ett förslag om kvinnors rösträtt. Två andra af hans kolleger, senatorer Conick och Crocq, hafva uttalat sig i samma riktning. Sedan Finet i oktober i bref till ett par belgiska tidningar uttalat sin afsikt att framlägga ett dylikt förslag, har han nu i senatens revisions-utskott haft tillfälle att närmare angifva dess hufvudpunkter. Förslaget är icke så särdeles vidtgående och går endast ut på att komunal rösträtt skulle tillfalla änkor, som vore förmyndare för sina barn. Då barnen blifvit myndiga, skulle mödrarna icke förlora rösträtten.

Teater och musik.

Kungl. operan uppförde i måndags Aug. Södermans 1-aktopera »Hin ondes lärospån», hvilken ej gifvits sedan tio år tillbaka. Den vackra och melodiosa musiken, hvilken hör till den af lidne tonsättarens ungdomsarbeten, framkallade det lifligaste bifall från den talrika publiken. De trenne rollerna Fiamma, Stenio och Babylas utfördes af fröken Holmstrand samt hrr Strandberg och Johanson, af hvilka särskildt den sistnämnde förtjänar erkännande. Såväl fröken Holmstrand som hrr Strandberg borde hafva förlänat litet mera färg åt både spel och sång. Den vackra uvertyren applåderades lifligt.

Till sist uppfördes Mascagnis outslitliga »På Sicilien» med fröken Hallgren för första gången som Santuzza. Debutanten lämnade i så väl spel som sång en på det hela taget mycket god tolkning af den passionerade sicilianskan. Hrr Ödmann var alldeles förtäflig som Toriddo, för hvilken uppgift han synes särskildt intressera sig. Mellan de båda operorna uppfördes baletten »Dygnets timmar».

Hr Richard Andersson har under den förflutna veckan haft några elevuppvisningar, hvilka tydligt ådagalagt, att hans musikinstitut torde få anses som den förnämsta pianoskola, vi äga här i hufvudstaden.

Efterskörd.

Berättelse

af

Vilma Lindhé.

(Forts.)

Hon hade gifvit akt på systemen och funnit henne så ojämn, nyckfull och fodrande, att det bevisade antingen stort förstånd eller stor beräkning af fästmannen att vara tålig och öfverseende.

»Det är något i hans ögon, jag inte tycker om,» fortsatte hon sin tankegång, »och jag fruktar hustrun får umgälla, hvad fästmän brutit.»

»Det värsta är att inte äga hennes förtroende!» Lilly hade kommit instörtande i Agnes kammare liksom med halfuttalade ord på läpparne, men

envist nekat att besvara en enda fråga och blott upprepat sin bön att få vara ifred.

Agnes hade bäddat ner henne på soffan, och hon hade låtit det ske motsträfvigt nog, under synbar ifver att bli lämnad ensam.

I sin otålighet hade hon varit rent af ovänlig; men när Agnes stoppat sjalen omkring henne, hade hon fattat hennes hand och tryckt den till sina läppar.

»Jag skall vinna äfven henne till sist,» tänkte Agnes och smålog vid föreställningen om, hur godt och lugnt systemen nu hade det i den fridfulla lilla kammaren.

Det hade ljusnat upp med en svag brytning i skynne, som antydde att solen fanns där bakom — om det än skulle dröja, innan den visade sig.

Känslig som hon var, inverkade hvarje skiftning i naturen på hennes sinnesstämning, och när hon vände och gick hemåt, såg hon redan allt i en bättre dager.

Hon tog en genväg genom en afsides liggande plantering med tränga gångar och tätta buskgrupper, där en del blad ännu hängde kvar och unga barrträd smekte ögat med sin saftiga grönska.

Plötsligt stannade hon tvärt.

»Var det möjligt — kunde det vara? — Nej det var ju omöjligt!»

Hon gick framåt och stötte nästan på Lilly, som stod med ryggen åt henne i förtroligt samspråk med en ung man i ulster, som höll sin paraply öfver henne.

»Var det därför hon ville vara ensam? Var det därför hon låtsade vara illamående?»

Agnes kände, hur blodet steg, henne åt hufvudet af vrede och förödmjukelse.

»Du är bättre nu ser jag,» sade hon hårdt och fattade hennes arm. »Din fästman väntar — det är bäst vi gå hem.»

Det var första gången hon tänkte på honom med något liknande deltagande eller välvilja.

Lilly såg alldeles förskrämd ut.

»Det är mitt fel, och jag ber er om förlåtelse,» sade den unge mannen och blottade sitt hufvud.

»Hon är ett barn, och om ni är en man borde ni — — —»

»Ingen kan vara räddare om henne än jag.» Först nu såg Agnes upp på honom, tilltalad af hans vackra stämma.

Hvilket allvarligt, godt, uttrycksfullt ansikte! Han hade fattat Lillys hand och höll den i sin. Hon stod med nedslagna ögon och ett skimmer af lycka öfver sig.

Agnes såg frågande på de båda unga, medan vreden försvann för en varm medkänsla.

»Vi lärde känna hvarandra i somras. — Mitt namn är Möller.»

»Åh!» sade hon och räckte fram sin hand.

Det var i hans hem Lilly vistats under sommaren, och hon hade hört så mycket godt om honom. Bland annat att han var en god son och en driftig jordbrukare, som arbetade upp sin lilla gård till en mönsterfarm.

»Vi skildes så hastigt,» fortsatte han. »Kanske hade vi inte riktigt klart för oss, hvad vi kände. Jag hann i alla fall inte säga det — och så kom underrättelsen om förlofningen.»

Lilly lutade sig emot honom liksom för att bedja om förlåtelse.

»Men att stämma möte var inte rätt,» sade Agnes med ett misslyckadt försök till stränghet, ty det var henne omöjligt att ej känna glädje öfver hvad som skett.

»Vi träffades händelsevis i går — bara ett ögonblick. Jag visste inte, att Edvin var i staden ens, och jag hade aldrig tänkt att träffa honom mera,» snyftade Lilly och såg upp på Agnes liksom för att bedja om förlåtelse.

»Jag måste tala med henne och höra om — om det inte kunde göras om,» sade han med darrande röst.

»Göras om?» upprepade Agnes, medan allt det svåra, som förestod, trädde fram för hennes inre blick. »Göras om!» Ja. — så måste det bli — men att det var hon själf, som skulle komma att gå främst i striden, det visste hon.

»Kom hem i morgon afton — om ni verkligen älskar henne — och om hon också är säker på sig själf?» sade Agnes allvarligt.

»Jag tror, att vi båda valt för lifvet. Eller hur, älskade?» frågade han Lilly, som svarade med en så varm och trofast blick, att Agnes blef vek om hjärtat.

»Kom då, så får jag se, hvad jag kan göra?» sade hon muntert.

Att stå här i regnet och afgöra kärleksaffärer syntes henne med ens så öfvermåttan komiskt.

»Nå!» fortsatte hon vänd till de unga, som synbarligen hade svårt att skiljas utan en kyss.

C. W. SCHUMACHER.

Kongl. Hofleverantör.
Norrländsgatan N:r 17, Stockholm.

CAKES och Biscuits

finnas hos de flesta hrr Bryddkrämare
i Stockholm.

SPISBRÖD,

många sorter, öfverträffade i välsmak
och näringsvärde.

Till landsorten mot efterkräf.

»I dag är Lilly en annans fästmo,» återtog hon allvarligt. »En kyss nu vore synd och skam — i morgon få vi sel!»
 Utan att invänta svar tog hon systemen under armen och förde henne med sig hem.

* * *

Agnes lade några vedträd i kakelugnen, och snart flammade elden lustigt och med ett knastrande ljud eller en liten smäll då och då.
 Lilly var genomvåt om fötterna och skakades af frosskrytningar.

Agnes hjälpte henne på med torra strumpor, som om hon varit ett litet barn, tog upp filt och sjal, som lågo kvar på golfvet — dit hon slängt dem i ifvern att komma till mötesplatsen — och svepte in henne däruti.

»Ligg nu stilla,» sade hon och satte sig på en pall bredvid henne.

Det hade börjat skymma på, och eldskenet dansade öfver väggar och tak, belysande Agnes, där hon satt, stirrande in i elden. Hennes händer voro hårdt sammanknäppa, och hon såg sträng ut med sin skarpt markerade profil och det mörka håret, som skuggande föll ned öfver pannan.

Lilly betraktade henne oafvändt, men det märkte hon ej.

Plötsligt smög sig en liten hand i hennes. Hon fattade den, men rörde sig ej.

»Agnes!»
 Hon satt och väntade på ett förtroende, men spratt dock till, som hade hon blifvit öfverraskad.

»Var det mycket orätt, att jag mötte Edwin, när han bad mig? Jag hade inte kunnat låta bli, om det gällt mitt lif, och jag var som i feber af ängslan att bli hindrad eller inte komma i tid. Är du mycket ond?» En snyftning avslutade meningen.

»Ond? Nej — men förstår du inte, att du handlat ohederligt allt igenom?»

Det kom intet svar, men Agnes kände den lilla handen skälvva i sin.

»Får jag berätta det alltsammans — ända från början?» frågade Lilly skyggt.

Det glimmade till i Agnes ögon, och hon smekte uppmuntrande systemens hår, där regndropparne ej hunnit torka.

»Jag vet, att jag burit mig illa åt — och jag skäms så förfärligt. Jag tyckte aldrig om honom,

fast jag försökte inbilla mig, att jag gjorde det — och mamma — ja du vet, hurudan hon är!»
 Det låg förakt och vrede i tonen.

»Tyst! Kom ihåg, att det är om din mor du talar!»

»Älskar du henne?»

Agnes kände sitt hjärta klappa, som om det velat sprängas. Det var så förfärligt att känna sig genomskådad af systemen.

»Den man lever och arbetar för — den älskar man nog också — äfven om man inte kan tänka lika i allt,» svarade hon ödmjukt.

»Jag förstär inte, hur du kunnat vara så tålig!»
 »Tyst!» sade Agnes med halfkvädf röst. »Du vet litet hurudan jag varit.»

»När jag tänker hur du arbetat ut dig och hur mamma och jag — hon borde väl åtminstone...»

»Nöj dig med att anklaga dig själf,» svarade Agnes strängt. »Tänker man rätt på sina egna fel, blir det visst inte mycken tid öfrigt för andras.»

»Jag vet ju, hur mycket bättre du är än alla andra — det är därför jag varit rädd för dig.»

»Den öfverlägsenhet, som skrämmer, är inte äkta eller verklig, det kan du vara viss om,» sade Agnes sorgset, »var därför inte rädd längre, utan berätta vidare.»

»Jag tycker om det, som är vackert, och det är inte roligt att vara fattig,» började Lilly. »Han var rik, och jag ville bli en rik fru — rikare än alla mina bekanta. Om du visste, hur jag föraktar mig själf!» Tårar kväfde hennes stämma.

»Hvad skall jag göra med alla hans presenter — hvad skall jag göra?»

Agnes satt tyst. Det var samma fråga, som pinade henne själf, men att Lilly förstod sitt fel tog halftva bördan ifrån henne.

»Tror du inte det kan göras om?» frågade Lilly föskräckt och reste sig så häftig, att filten gled ned på golfvet. Hon var varm af själsrörelse nu.

»Att fortsätta förbindelsen vore orättare än allt annat.»

Lillys ansikte lystes upp af glädje. »Gud vare lofvad, att det inte är för sent,» sade hon innerligt.

(Forts. o. slut i nästa n.r.)

Alla våra läsarinor

uppmana vi att noggrannt genomläsa den plan för tidningens innehåll under nästkommande år, som vi meddela i bilagan till dagens nummer, och hvilken innehåller åtskilligt nytt af intresse att beakta. Vi upptaga äfven här nedan prenumerationsprisen för Idun och Modetidningen jämte den nya ungdomstidningen Kamraten:

helt år: tre kv.; halft år: ett kv.

Idun med illustr. romanbibliotek	5: —	3: 75	2: 50	1: 50
d:o d:o med Modetidn. utan kol. planscher	7: 50	5: 65	3: 75	2: 15
d:o d:o d:o jämte kol. planscher	9: —	6: 75	4: 50	2: 50
Modetidn. ensam	5: —	3: 75	2: 50	1: 50
Kamraten	3: —	2: 25	1: 75	1: —

Till våra utländska prenumeranter!

För tidningen, då den befordras i korsband utomlands, tillkommer postporto med 10 öre pr nummer af Idun ensam samt 15 öre, då Modetidningen medföljer. Alltså kostar postporto för Idun ensam pr heår 5:20 och för Idun med Modetidningen 5:80 i porto, som tillkommer till ofvanstående prenumerationspriser. Dubbelt korsbandsporto kan undvikas, om annonsbilagan får uteslutas.

Innehållsförteckning.

Amelie Wiedberg. (Med porträtt.) — Den heliga natten; af Charlotte Lindholm. — Kull-konkurrens bland kvinnorna; af Efraim Rosenius. — Julstämning; af Maria Nyström. — Slakt på landet; af H. — I julmarknaden; en liten promenad härs och tvärs; af — or. — Från farmors ungdom; berättadt af henne själf och för Idun upptecknat af Claes Lundin. 5. — Ur notisboken. — Teater och musik. — Efterskörd; berättelse af Vilma Lindhé. (Forts.)

Sidsfördrif.

De af Iduns ärade läsarinor, som vilja insända bidrag till denna afdelning, ombeljas begagna blott en sida af papperet och att skrifa lösningen på ett särskildt blad.

Logogryf.

Jag sprider glädje i hvarje hjärta, jag guter solken i hvarje häg, jag lindrar sorger och dämpar smärta i fursteslott och i koja läg.
 Ack, när jag kommer, då jubla alla, hvarvt öga lyser af hopp och fröjd, och unga, gamla mig städse kalla en gåfva, kommen från himlens höjd.

Af nio runor mitt namn består, af hvilka småord du bilda får. — Förkortadt namn uppå mitt hela. Hvad som på vagnar ej får dela. Hvad Eiffeltornet kallas kan. Hvad städse flyktar bort, försann. Hvad som till snö en motsats är. Hvad hästen ofta äta plär. Då dina ord du föga väger, ett litet ord man till dig säger. Pronomen två — dem bör du minnas! Hvad uti flod och sjö kan finnas. Hvad till din vän du sätta bör. Ett utrop, som man ofta hör. Två ord — kontraster till hvarandra. En dryck, som mången höres klandra. Ett utrop till — och ännu ett! Hvad brukas alltid uti tvätt? En nyttig fisk — den vet du visst! Hvad mände människan till sist? — Nu tager logogryfen slut, ty jag vill ej dig tråka ut.

Gudrun.

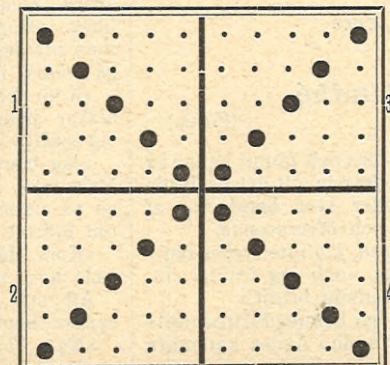
Bokstafsgåta för julen.

Bilda af bokstäfverna f, l, e, u, n, j, g, l, o, l, d, u, o, f, c, d, h, i och r en mening på fem ord, hvilkas innebörd afses åt Iduns samtliga prenumeranter. Två ord börja med vokal, tre med konsonant. Alla orden sluta med konsonant. Ett ord har två bokstäfver, tre ord tre, ett ord åtta.

Ebon Hoi.

Punktgåta.

I hvarje punkts ställe skall sättas en bokstaf så, att i de fyra små kvadraternas vägrata rader uppstå bekanta ord. Dessa äro: 1:a kv.: 1) En tysk romanförfattare. 2) Namn på en forntida svensk kung. 3) En kanton i Schweiz. 4) Stad i Hessen. 5) Ett bibliiskt mansnamn. 2:a kv.: 1) Ett fruntimmersnamn. 2) En dans. 3) Ett slags tyg. 4) En gudinna. 5) En frukt. 3:e kv.: 1) En norsk kompositör. 2) Ställe i Dalarne. 3) En fisk. 4) Ett mansnamn. 5) En opera. 4:e kv.: 1) Stad i Tyskland. 2) En sjö i Ryssland. 3) En tysk filosof. 4) Stad i Sverige. 5) En ädelsten.

Äro alla orden rätt gissade, så bildas ett ordspråk i de genom större punkter betecknade diagonalerna, lästa uppifrån och ned.

Ada.

Rebus.

Mee ag Erik — k
 Albert.

Förvandlingsgåta.

Af två ord bildas genom bokstäfvernas omflyttning ett nytt ord t. ex. rist och from = rimfrost. Sälunda bilda:

- 1) Rim och ami, ett forntida kvinnonamn.
- 2) Mist och Tea, en ädelsten.
- 3) Kort och lur, något som hör till en båt.
- 4) Ila och iden, ett skaldestycke.
- 5) Ask och trana, en sorts äpplen.
- 6) Dalen och vas, en del af Sverige.
- 7) Säll och Thora en stad.
- 8) Lut och lapp, något som man tager af får.
- 9) Soja och tralla, en sorts fotogen.
- 10) Tro och bero, en järnvägsstation nära Stockholm.
- 11) Lavin och talg, ett ångbåtsbolag.

Begynnelsbokstäfverna på de bildade orden utgöra namnet på en ryktbar drottning.

Vira.

Bokstafsfyrkant.

Tag 4 a, 2 i, 2 u, 5 n, 2 r och 1 t och ordna dem i kvadrat så, att de lästa från venster till höger och uppifrån och ned bilda samma ord.

Frårde.

Charad.

Mitt första är hvad jag vill ha, När jag charaden sammanskrifver — Ett tillbehör, som låter bra, Men mycket hufvudbry mig gifver,

Mitt andra binder strand vid strand Med starka band — En fiende till vattnets fall Och böljans svall.

Mitt hela är för vintertid, Hvad blomman är för sommar blid — I dag det tjuar ögat, men I morgon är det svunnet re'n.

Sigfrid.

Ordgåtor.

- 1) Med å en fisk — med a ett träd?
- 2) Med a ett rum — med o en ljuskälla?
- 3) Med n ett verktyg — med k en växt?
- 4) Med k ett rum — med l en växt?
- 5) Med a ett redskap — med i ämne därtill?
- 6) Med i en fisk — med å ett redskap?

Reseda.

Interpunktionskvadrat.

• ; • :	Ett mansnamn.
; ! - .	Ett verb.
• - - .	Ett kvinnonamn.
: • . ?	En flod i Nederländerna.

Skiljetecknen ersättas med bokstäfver.

Geografiskt kryptogram.

MALTA Ett nygift par gjorde KINA en bröllopsresa. Hvar BELGIEN reste det? Lösningen HULL erhålles genom att flyt- VESTERÅS ta de här vidstående UPSALA orden så under hvar BERLIN andra — med bibehåll- MARJESTAD lande af den angifna HVEN ordningen — att vissa JÖNKÖPING bokstäfver, som då komma under hvarandra, bilda en preposition och namnet på ett land.